

T.C.
BAŞBAKANLIK
KANUNLAR VE KARARLAR
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

Sayı : B.02.0.KKG.0.11/101-1089/4497

Ankara

15/9/1999

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 4/8/1999 tarihinde kararlaştırılan "Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanun ile İdari Yargılama Usulü Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Bülent ECEVİT
Başbakan

Eki :

- 1- Kanun Tasarısı
- 2- Gerekçe (Genel-Madde)

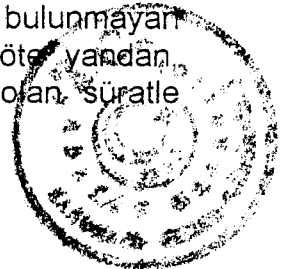
T. B. M. M. BAŞKANLIĞI	
Tam Kom.	
Emis Kom.	Adalet
Tarih	R.02.1999/536
K. Md. V	K.D.Bşk. A. G. B.
BAŞKAN	

GENEL GEREKÇE

Bilindiği üzere, hâlen Ülkemizde yirmiyedi bölge idare mahkemesi kurulmuş olup, bunların yirmibeşi faaliyetini sürdürmektedir. Bu mahkemeler, idare ve vergi mahkemelerinin itiraza tâbi kararları üzerinde istinaf incelemesi yapmakta, bu kararları, hem maddî uyuşmazlığın, hem de hukukî uyuşmazlığın çözümü yönünden inceleyebilmektedirler. Bölge idare mahkemeleri bir başkan ile iki üyeden oluşmakta, bölge idare mahkemesi başkanları devamlı olarak atandığı hâlde, üyelikleri yargı çevresindeki idare ve vergi mahkemesi başkanlarıncaya yürütülmektedir. Ayrıca idare mahkemelerinde toplam sekizmilyon lirayı aşmayan tam yargı davaları; vergi mahkemelerinde ise kazançları götürü usulde tespit edilen mükelleflerin sınıf ve derecelerinin tespiti işlemlerine karşı açılan davalar ile her türlü vergi, resim, harç ve benzeri malî yükümler ve bunların zam ve cezaları toplamı sekizmilyon lirayı geçmeyen tarhlara ve bu miktarla sınırlı olmak üzere 6183 sayılı Âme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanunun uygulanmasına ilişkin davalar, tek hâkimlerden biri tarafından çözümlenmekte; idare ve vergi mahkemelerinin tek hâkimli olarak verdiği nihai kararlara karşı bölge idare mahkemelerine itiraz edilmektedir. İtiraz üzerine bölge idare mahkemelerince verilen kararlar kesin olup, temyiz yoluna başvurulamamaktadır. İdare ve vergi mahkemelerinin itiraz yolu açık olmayan nihai kararları ise Danıştayda temyiz incelemesine tâbi tutulabilmektedir.

Danıştayın iş yükü yıllar itibarıyla artış göstermektedir. Dava dairelerinin herbirinin sonuçlandırabileceği dosya sayısı yılda 3000-3500 civarındadır. Oysa, bazı dava dairelerinde mevcut dosya sayısı 10.000'in üzerindedir. Bu durum, Danıştayın görülmekte olan davaları ancak ortalama 2-3 yıl arasında sonuçlandırabileceğini göstermektedir. Bu nedenle, Tasarıyla 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununda değişiklik yapılmak suretiyle, Danıştayın temyiz incelemesine esas olan bazı idarî uyuşmazlıklar, niteliğine göre ayrılarak bölge idare mahkemelerinin itiraz incelemesine tâbi kılınmakta, böylece, Danıştayın iş yükünün azaltılması amaçlanmaktadır. Ayrıca, paranın satın alma gücünde ve ekonomik koşullarda meydana gelen değişime uyum sağlanması için, Danıştay ile idare ve vergi mahkemelerindeki duruşma yapılmasını belirleyen parasal sınırın yükseltilmesi öngörülmektedir.

2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununda yapılan değişiklikle, Danıştayın temyiz incelemesine tâbi olan bazı işlemler, bölge idare mahkemelerinin itiraz incelemesine tâbi kılındığından, bu durum bölge idare mahkemelerinin belirgin şekilde iş yükünü artıracak cihetle, bu mahkemelerin yapısı değiştirilerek üyelerinin de devamlı olarak atanması esası getirilmektedir. Öte yandan, 2576 sayılı Kanunda yer alan tek hâkimle çözümlenecek davalarla ilgili parasal sınırlar, paranın satın alma gücünde ve ekonomik koşullarda meydana gelen değişime uyum sağlanması için artırılmaktadır. Ayrıca idare ve vergi mahkemelerinde tek hâkimle karara bağlanan davaların kapsamı genişletilmekte, idarî para cezaları, ecimasil ve tazminat gibi belli bir parayı içeren davalar da kapsama alınmaktadır. Bu suretle; bir yandan temyiz mercii sıfatıyla hukuka uygunluk denetimi yapan Danıştayın, teknik ve maddî nitelikte olan veya temyiz denetimine tâbi tutulmasında yarar bulunmayan uyuşmazlıklarla gereksiz yere zaman harcamasının önüne geçilmekte, öte yandan, söz konusu idarî uyuşmazlıkların en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılmasına olanak sağlanmaktadır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- 2576 sayılı Kanunun 3 üncü maddesinde yapılan değişiklikle, bölge idare mahkemeleri üyeliklerinin yargı çevresindeki idare ve vergi mahkemeleri başkanlarınca yürütülmesi usulü terk edilerek, bu mahkemelere daimî üyelerin atanması esası getirilmektedir.

Buna paralel olarak maddenin diğer hükümleri yeniden düzenlenmekte, ayrıca kanunî sebeplerle, bölge idare mahkemesinde üye noksanlığı olması halinde üyelerinin nasıl tamamlanacağı hususuna açıklık getirilmektedir.

Madde 2- 2576 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları değiştirilerek, hâlen sekizmilyon lira olarak belirlenen parasal sınır, paranın satın alma gücünde ve ekonomik koşullarda meydana gelen değişime uyum sağlaması için, beşyüzmilyon liraya çıkarılmakta; tam yargı davaları yanında, idarî para cezaları, ecrimisil gibi konusu belli parayı içeren idarî işlemlere karşı açılan iptal davaları da idare mahkemesinde tek hâkimle çözümlenecek davalar kapsamına alınmaktadır. Ayrıca, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun götürü matrahların tespitine ilişkin 40 ve 41 inci maddeleri 26/12/1993 tarihli ve 3946 sayılı Kanunun 38 inci maddesiyle yürürlükten kaldırıldığından, (2) numaralı fıkra metninde yer alan "Kazançları götürü usulde tespit edilen mükelleflerin sınıf ve derecelerinin tespiti işlemlerine karşı açılan davalar" ibaresi fıkra metninden çıkarılmakta, yürürlükteki fıkra metninde gösterilen davalar 6 nci maddenin (a) ve (b) bentlerinde sayılan uyuşmazlıklardan kaynaklanan davalar olmaları nedeniyle bu maddeye yollama yapılmaktadır.

Madde 3- 2576 sayılı Kanunun değiştirilen ek 1 inci maddesiyle, aynı Kanunun 7 nci maddesindeki parasal sınırların, paranın satın alma gücünde ve ekonomik koşullarda meydana gelen değişime uyum sağlaması için, 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesinde yer alan yeniden değerlendirme oranında her takvim yılı başından geçerli olmak üzere artırılması ve bu şekilde belirlenen sınırların onmilyon lirayı aşmayan kısımlarının dikkate alınmaması öngörülmektedir. Ayrıca yapılan değişiklikle, her takvim yılı başından geçerli olmak üzere uygulanacak parasal sınırlardaki artışların, artışın yürürlüğe girdiği tarihten önce idare ve vergi mahkemelerince nihaî olarak karara bağlanmış davalar ile Danıştayın bozma kararı üzerine kararı bozulan mahkemece yeniden bakılan davalarda etkili olmaması bakımından düzenleme yapılmaktadır.

Madde 4- 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun idarî dava türlerini ve idarî yargı yetkisinin sınırını düzenleyen 2 nci maddesinin 10/6/1994 tarihli ve 4001 sayılı Kanunun 1 inci maddesiyle değişik (1) numaralı fıkrasının iptal davasının tanımını yapan (a) bendi, iptal davası açılabilmesi için "kişisel hak ihlâlî" koşulunun aranması sebebiyle Anayasaya aykırı bulunarak, idarî işlemlere karşı dava açılabilmesi için kişisel hakkın ihlâl edilmesi koşulunun getirilmesiyle, soyut, genel ve gayrî şahsî olan düzenleyici tasarruflara karşı yargı yolunun daraltıldığı ve idarenin düzenleyici işlemlerine karşı uygulanmalarını beklemeden dava açılmasını güçleştirdiğinden, bu hükmün Anayasanın 125 inci maddesinin birinci fıkrasına

aykırılık oluşturduğu gerekçesiyle Anayasa Mahkemesince 21/9/1995 tarihli ve E:1995/27, K:1995/47 sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Bu karar 10/4/1996 tarihli ve 22607 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanmış, yayımını izleyen üç ay sonra 10/7/1996 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu madde ile anılan bent, Anayasa Mahkemesinin iptal kararının gerekçesi gözönünde bulundurulularak yeniden düzenlenmiş ve böylece iptal kararı ile ortaya çıkan boşluk doldurulmuştur.

Madde 5- Maddeyle; Danıştay ile idare ve vergi mahkemelerinde duruşma yapılmasına ilişkin 2577 sayılı Kanunun 17 nci maddesindeki parasal sınır, paranın satın alma gücünde ve ekonomik koşullarda meydana gelen değişime uyum sağlaması için artırılmaktadır.

Madde 6- 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun 45 inci maddesi, idare ve vergi mahkemelerinin kararlarına karşı öngörülen kanun yollarından "itiraz"ı düzenlemektedir. Maddenin bugünkü şekline göre itiraz başvurusu, idare ve vergi mahkemelerinin tek hâkimle vermiş oldukları nihaî kararlara karşı yapılmaktadır. Anılan mahkemelerin kurul hâlinde toplanarak vermiş oldukları nihaî kararlar, 2577 sayılı Kanunun 46 ncı maddesi uyarınca Danıştayın temyiz incelemesine tâbidir.

Söz konusu 45 inci maddede yapılan değişiklikle, idare ve vergi mahkemelerinin tek hâkimle vermiş oldukları nihaî kararlar yanında, yürürlükteki sisteme göre Danıştayın temyiz incelemesine tâbi olan bazı kararlar da, idarî uyuşmazlıkların niteliklerine göre ayrılarak, bölge idare mahkemelerinin itiraz incelemesine tâbi kılınmaktadır. Maddede sayılan uyuşmazlıkların büyük bölümü, maddî ve teknik nitelikleri sebebiyle, keşif ve bilirkişi incelemesiyle çözüme kavuşturulmaktadır. Diğer bölümü ise, Ülkenin genelini değil, yalnızca ilgili kamu idaresinin bulunduğu bölgeyi veya davacısını ilgilendiren ve esasen taraflarının yararına, en az giderle ve mümkün olan süratle sonuçlandırılması gereken uyuşmazlıklardır.

Madde 7- 2577 sayılı Kanunun 47 nci maddesi, aynı Kanunun 45 inci maddesinde yapılan değişikliğe paralel olarak yeniden düzenlenmekte, idare ve vergi mahkemelerince verilen ve itiraz yolu açık olan kararların temyiz edilemeyeceği esası getirilmektedir.

Madde 8- Maddeyle; 2577 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesi değiştirilerek bu Kanunun duruşma yapılmasına ilişkin 17 nci maddesindeki parasal sınırların, paranın satın alma gücünde ve ekonomik koşullarda meydana gelen değişime uyum sağlaması için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesinde yer alan yeniden değerlendirme oranında her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, artırılması ve bu şekilde belirlenen sınırların onmilyon lirayı aşmayan kısımlarının dikkate alınmaması öngörülmektedir.

**BÖLGE İDARE MAHKEMELERİ, İDARE MAHKEMELERİ
VE VERGİ MAHKEMELERİNİN KURULUŞU VE GÖREVLERİ
HAKKINDA KANUN İLE İDARİ YARGILAMA USULÜ KANUNUNDA
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN TASARISI**

Madde 1- 6/1/1982 tarihli ve 2576 sayılı Bölge İdare Mahkemeleri, İdare Mahkemeleri ve Vergi Mahkemelerinin Kuruluşu ve Görevleri Hakkında Kanunun 3 üncü maddesinin (2) numaralı fıkrası yürürlükten kaldırılmış, (3) numaralı fıkrası (2) numaralı fıkra olarak aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiş, (4) numaralı olan son fıkrasının numarası (3) olarak değiştirilmiştir.

"2. Bölge idare mahkemesi başkan ve üyeliklerine Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca atama yapılır. Mahkeme başkanlarının kanunî sebeplerle yokluğunda, başkanlığa en kıdemli üye vekâlet eder, aynı sebeplerle üye noksanlığı ise, bölgedeki idare ve vergi mahkemesi hâkimlerinden kıdem sırasına göre tamamlanır. Bu mahkemeler gerektiğinde birden çok kurul hâlinde çalışabilirler. Bölge idare mahkemesi başkanının katılmadığı hâllerde, mahkeme kurullarına o kuruldaki en kıdemli üye başkanlık eder. Bu kurulların oluşumu ve aralarındaki iş bölümü Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenir."

Madde 2- 2576 sayılı Kanunun 7 nci maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

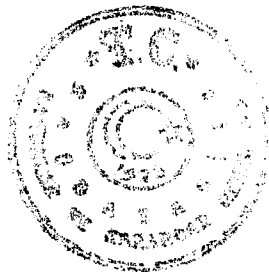
"1. Uyuşmazlık miktarı beşyüzmilyon lirayı aşmayan;
a) Konusu belli parayı içeren idarî işlemlere karşı açılan iptal davaları,
b) Tam yargı davaları,
idare mahkemesi hâkimlerinden biri tarafından çözümlenir.

2. 6 ncı maddenin (a) ve (b) bentlerinde belirtilen uyuşmazlıklardan kaynaklanan toplam değeri beşyüzmilyon lirayı aşmayan davalar, vergi mahkemesi hâkimlerinden biri tarafından çözümlenir."

Madde 3- 2576 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Ek Madde 1- Bu Kanunun tek hâkimle çözümlenecek davalara ilişkin 7 nci maddesindeki parasal sınırlar; her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların, o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığı'nca her yıl tespit ve ilân edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların onmilyon lirayı aşmayan kısımları dikkate alınmaz.

Yukarıdaki fıkra uyarınca her takvim yılı başından geçerli olmak üzere uygulanan parasal sınırların artışı, artışın yürürlüğe girdiği tarihten önce idare ve vergi mahkemelerince nihaî olarak karara bağlanmış davalar ile Danıştayın bozma kararı üzerine kararı bozulan mahkemece yeniden bakılan davalarda uygulanmaz."

Madde 4- 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı İdarî Yargılama Usulü Kanununun 2 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasının Anayasa Mahkemesince iptal edilen (a) bendi aşağıdaki şekilde yeniden düzenlenmiştir.

“a) İdarî işlemler hakkında yetki, şekil, sebep, konu ve maksat yönlerinden biri ile hukuka aykırı olduklarından dolayı iptalleri için menfaatleri ihlâl edilenler tarafından açılan iptal davaları,”

Madde 5- 2577 sayılı Kanunun 17 nci maddesinin (1) numaralı fıkrasında geçen “onmilyon” liralık sınırlar “beşyüzmilyon” liraya yükseltilmiştir.

Madde 6- 2577 sayılı Kanunun 45 inci maddesinin (1), (2) ve (6) numaralı fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“1. İdare ve vergi mahkemelerinin;

a) İlk ve orta öğretim öğrencilerinin sınıf geçmelerine ve notlarının tespitine ilişkin işlemlerden,

b) Valilik, kaymakamlık ve yerel yönetimler ile bakanlıkların ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarının taşra teşkilâtındaki yetkili organları tarafından kamu görevlileri hakkında tesis edilen geçici görevlendirme, görevden uzaklaştırma, yolluk, lojman ve izinlerine ilişkin idarî işlemlerden,

c) 3091 sayılı Taşınmaz Mal Zilyedliğine Yapılan Tecavüzlerin Önlenmesi Hakkında Kanunun uygulanmasından,

d) 2022 sayılı 65 Yaşını Doldurmuş Muhtaç, Gücsüz ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına Aylık Bağlanması Hakkında Kanun ile 3294 sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu gereğince kamu kurum ve kuruluşları tarafından sosyal yardım amacıyla bağlanan aylık ve yapılan sosyal yardımlarla ilgili uygulamalardan,

e) Gümrük giriş tarife pozisyonundan,

f) 213 sayılı Vergi Usul Kanunu uyarınca verilen işyeri kapatma cezalarından, kaynaklanan uyuşmazlıklarla ilgili olarak verdiği nihai kararlar ile tek hâkimli verilen nihai kararlarına, başka kanunlarda aksine hüküm bulunsa dahi, mahkemelerin bulunduğu yargı çevresindeki bölge idare mahkemesine itiraz edilebilir.

2. İdare ve vergi mahkemelerinin yukarıdaki fıkra uyarınca verdiği nihai kararlara karşı itiraz süresi, tebliğ tarihini izleyen günden itibaren otuz gündür.”

“6. İtiraza konu edilen kararı veren ya da karara katılan hâkim, aynı davanın itiraz yoluyla bölge idare mahkemesince incelenmesinde bulunamaz.”

Madde 7- 2577 sayılı Kanunun 47 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Madde 47- İdare ve vergi mahkemelerinin itiraz yolu açık olan kararları temyiz edilemez.”

Madde 8- 2577 sayılı Kanunun ek 1 inci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

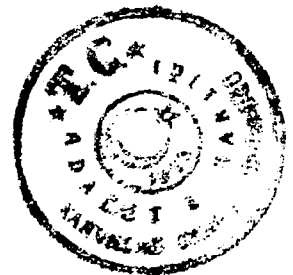
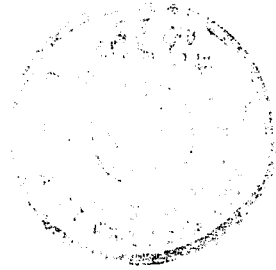
"Ek Madde 1- Bu Kanunun 17 nci maddesindeki parasal sınırlar; her takvim yılı başından geçerli olmak üzere, önceki yılda uygulanan parasal sınırların, o yıl için 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi hükümleri uyarınca Maliye Bakanlığı'nca her yıl tespit ve ilân edilen yeniden değerleme oranında artırılması suretiyle uygulanır. Bu şekilde belirlenen sınırların onmilyon lirayı, aşmayan kısımları dikkate alınmaz."

Madde 9- 2576 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici 18 inci madde eklenmiştir.

"Geçici Madde 18- Bu Kanunun değişik 7 nci maddesinin (1) ve (2) numaralı fıkra hükümleri, değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce, idare ve vergi mahkemelerince nihaî olarak karara bağlanmış davalar ile Danıştayın bozma kararı üzerine kararı bozulan mahkemece yeniden bakılan davalarda uygulanmaz."

Madde 10- 2577 sayılı Kanuna aşağıdaki geçici 4 üncü madde eklenmiştir.

"Geçici Madde 4- Bu Kanunun 45 inci maddesinin değişik (1) numaralı fıkrasında yazılı uyuşmazlıklarla ilgili olarak verilen nihaî kararlardan, değişikliğin yürürlüğe girdiği tarihten önce verilen kararlar ile Danıştayın bozma kararı üzerine kararı bozulan mahkemece verilen kararlar, Danıştayda temyiz edilebilir."

Madde 11- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Madde 12- Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Bülent Ecevit
BÜLENT ECEVİT
BAŞBAKAN

 D. BAHÇELİ Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	 H.H. ÖZKAN Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	 M.C. ERGİNER En. ve Tab. Kay. Bak. ve Başb. Yrd.	 S. ERGİNER Devlet Bakanı
 H. KOSKAY Devlet Bakanı	 M. KEÇECİLER Devlet Bakanı	 Prof. Dr. Ş. S. GÜREL Devlet Bakanı	 S. DEMUNCUOĞLU Devlet Bakanı
 Y. YALOVA Devlet Bakanı	 M. YILMAZ Devlet Bakanı	 Prof. Dr. M. M. ÖZGÜL Devlet Bakanı	 R. K. YÜCELEN Devlet Bakanı
 H. GEMİCİ Devlet Bakanı	 Prof. Dr. Ş. ÜŞENMEZ Devlet Bakanı	 S. GAYDALI Devlet Bakanı	 F. ÖNLÜ Devlet Bakanı
 Prof. Dr. H. CAY Devlet Bakanı	 M. A. ÖZGÜR Devlet Bakanı	 Prof. Dr. H. S. TÜRK Adalet Bakanı	 S. ÇAKMAKOĞLU Millî Savunma Bakanı
 S. TANTAN Dışişleri Bakanı	 İ. CEM Dışişleri Bakanı	 S. ORAL Maliye Bakanı	 M. BOSTANCI Millî Eğitim Bakanı
 Prof. Dr. H. Y. GÖRALP Devlet Bakanı	 Prof. Dr. Ö. DÜŞÜN Sağlık Bakanı	 Prof. Dr. E. OKSUZ Ulaştırma Bakanı	 H. Y. GÖRALP Tarım ve Köylüleri Bakanı
 Y. OKU Çalışma ve Sosyal İş. Bakanı	 A. K. TAHRİKULU Sanayi ve Ticaret Bakanı	 M. İ. TALAY Kültür Bakanı	 E. NİMLİ Turizm Bakanı
 Prof. Dr. M. ÇABAN Orman Bakanı	 Prof. Dr. A. Y. ÇAKIN Çevre Bakanı		